

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

Community Participatory Action Research for the Elderly Housing
Development in Namai Sub-district, Ladlumkaew District,
Phathumthani Province

ปรียาภา เมืองนก^{1*}, วัชรกรณ ถมจจอหอ²,
มัทนภรณ์ ใหม่คามิ³ และ เสกพร ตันศรีประภาศิริ⁴
Preeyapa Muangnok^{1*}, Watcharakorn Thomchoho²,
Mattanaporn Maikami³, and Sekporn Tansripraparsiri⁴

**Corresponding author*

งานศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์^{1*,2}

General Education Office, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage^{1*,2}

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์³

Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage³

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์⁴

Faculty of Industrial Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage⁴

E-mail: preeyapa@vru.ac.th^{1*}, watcharakorn.thom@vru.ac.th²

mattanaporn@vru.ac.th³, and sekporn@vru.ac.th⁴

Received December 25, 2024; Revised February 14, 2025; Accepted February 25, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 3) จัดตั้งกลุ่มการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ SWOT Analysis SOAR Analysis และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา และความต้องการ พบว่า จุดแข็ง: แก่นนำชุมชนเข้มแข็ง ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จุดอ่อน: คนในชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โอกาส: มีทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกที่พร้อมเข้ามาสนับสนุน

อุปสรรค: แผนพัฒนาท้องถิ่นของอบต. ให้การส่งเสริมน้อยในเรื่องการพัฒนาความรู้เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และแรงบันดาลใจ: ชุมชนต้องการเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย 2) การส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยได้สร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ และหนังสือคู่มือ รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และ 3) เกิดกลุ่มที่ขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ได้แก่ แกนนำชุมชน อบต. รพ.สต. และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากข้อมูล องค์ความรู้ดังกล่าวหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำไปเผยแพร่และต่อยอดเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไปได้

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; การพัฒนาศักยภาพ; การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย

Abstract

This article aimed to 1) examine the conditions and challenges of housing preparation for elderly people in Narmai Sub-district, 2) promote knowledge of housing preparation for seniors, and 3) establish a housing development group for aging residents in Narmai Sub-district. The research was conducted using Participatory Action Research. The tools for data collection included SWOT Analysis, SOAR Analysis, and interviews. The statistical data were analyzed using descriptive methods. The research findings were as follows: 1. The condition of problems and needs: The strength was the effectiveness of community leaders. The aged people were able to help themselves and had economic stability. The weakness was that the community lacked knowledge of housing preparation for aged people. The opportunity was that both the internal and external agencies were ready to offer support. The threat was the local development plan of the Sub-district Administrative Organization, which gave little support to the knowledge development of aged people's quality of life. The aspiration was the requirement of the community to enhance their knowledge to provide a good quality of life for aged people and ensure housing safety. 2. Promoting learning: The researcher created learning media in the form of VDO and a handbook and organized training on safety housing preparation for elderly people. 3. Establish groups to promote housing development for the elderly, involving community leaders, the District Administrative Organization, the District Health Promotion Hospital, and Valaya Alongkorn Rajabhat University. With this data and knowledge, local administrative organizations can incorporate it into their development plans.

Keywords: aged people; potential development; housing preparation

บทนำ

ในปี 2564 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66.7 ล้านคน ประชากรสูงวัยของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วมาก เมื่อ 50 ปีก่อนประเทศไทยมีผู้สูงวัยไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี 2564 จำนวนผู้สูงวัยเพิ่มเป็น 12.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ภายในปี 2565 และในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มช้าลง อัตราเพิ่มประชากรจะลดต่ำลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชากรยิ่งมีอายุสูงยิ่งเพิ่มขึ้นเร็ว ในขณะที่ผู้สูงวัย 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงวัยวัยปลาย 80 ปีขึ้นไป จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ 7 ต่อปี (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI), 2022) ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ทั้งนี้การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Department of Older Persons, 2019)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ปี 2564 (National Statistical Office, 2022) ในเรื่อง ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงวัย พบว่า 1 ใน 3 ของประชากรสูงอายุ อยู่คนเดียวหรืออยู่กับคู่สมรสตามลำพัง โดยผู้สูงวัยที่อยู่คนเดียวตามลำพัง คิดเป็นร้อยละ 12 และผู้สูงวัยที่อยู่กับคู่สมรสตามลำพังคิดเป็นร้อยละ 21.1 จึงจำเป็นต้องมีการการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย เพื่อลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงจากการสะดุดหกล้มเนื่องจากพื้นต่างระดับหรือพื้นลื่น ความเสี่ยงจากสุขภาพร่างกายที่อาจหน้ามีดจนทำให้เสียสมดุลหรือเสียการทรงตัว ด้วยเหตุนี้ จึงมีแนวคิดสากล “Universal Design” ที่เป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่จะเป็นไปได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย (Jarutat, 2015) ดังเช่น ตำบลบึงหวาย อำเภอบัวรีน จ.บุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในตำบล โดยมีการจัดตั้งกลุ่มช่างชุมชนจิตอาสาเพื่อปรับสภาพที่อยู่อาศัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่มีความสนใจเป็นจิตอาสาผ่านกิจกรรมประชาคมและประชุมกลุ่มย่อยของทุกหมู่บ้าน ทำให้ได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อสม. และช่างก่อสร้าง จัดตั้งเป็น “กลุ่มช่างชุมชนตำบลบึงหวาย” และมีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบ้านที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ โดยใช้แบบประเมินที่อยู่อาศัยของคณพิการและผู้สูงวัย และแบบประเมินสมรรถนะคณพิการ (ICF) มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาร่วมกับการประเมินความจำเป็นเร่งด่วนผ่านการประชุมของกลุ่มช่างชุมชนตำบลบึงหวาย ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ คือ บ้านต้นแบบจำนวน 2 หลังคาเรือน ประกอบด้วย บ้านสำหรับผู้พิการ และบ้านสำหรับผู้

สูงวัย ที่ผ่านการออกแบบและปรับสภาพที่อยู่อาศัยตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design; UD) ปัจจุบันชุมชนจึงมีการจัดตั้งสถานที่ทำการและกองทุนของตนเองทำให้สามารถดำเนินการระดมทุนและร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง (Chaikhan et al., 2022)

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ได้สำรวจข้อมูลผู้สูงวัยในจังหวัดปทุมธานี พบว่ามีจำนวนผู้สูงวัยในจังหวัดปทุมธานีทั้งหมด 215,116 คน โดยในพื้นที่ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี พบผู้สูงวัย จำนวน 2,480 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567) ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วน 1.15 : 100 และยังคงมีแนวโน้มที่ประชากรผู้สูงวัยจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยในชุมชนผ่านการสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า จำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุขในตำบลไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในตำบล กล่าวคือ มีบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ จำนวน 12 คน และมีประชากรในตำบลหน้าไม้ จำนวน 15,018 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2567) สามารถตีความได้ว่า บุคลากรทางการแพทย์ของรพ.สต.หน้าไม้ 1 คน ต้องดูแลรักษาผู้ป่วยในตำบลหน้าไม้จำนวน 1,252 คน หรือ 1:1,252 และการดูแลผู้สูงวัยในชุมชนยังไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกประเด็นปัญหาของผู้สูงวัย ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ดังนั้นเพื่อให้ตำบลหน้าไม้สามารถก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพ คณะผู้วิจัยจึงสนใจ ดำเนินงานวิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยให้กับคนในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อจัดตั้งกลุ่มการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพชุมชน

ศักยภาพ (Potential) Phongphit (2010) ได้ให้ความหมายว่า ความสามารถที่ยังไม่พัฒนา หรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายในพลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏ หรือออกมาบ้างแต่ยังไม่หมด เช่น เมล็ดมะม่วงมีศักยภาพที่จะโตเป็นต้นมะม่วงถ้าหากได้ดินดี น้ำดี แดดดี ปุ๋ยดี เด็กจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเก่งถ้าหากได้รับการเลี้ยงดูที่ดี การศึกษาที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี

ศักยภาพชุมชน Phongphit (2005) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ การที่ชุมชน “คน ความรู้ ทรัพยากร” ไม่ได้ “โง่ จน เจ็บ” แต่ขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่มีความรู้ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ชาวบ้านสามารถค้นหาศักยภาพของชุมชนได้จาก คน คือ การค้นพบความรู้ความสามารถของคน ของผู้รู้ คนที่สั่งสมความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน จากการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ คนที่เป็นครู เป็นแรงงาน ความรู้ คือ องค์ความรู้และตัวความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ทรัพยากร คือ ดิน น้ำ ป่า ไร่ นา พืช สัตว์ ผลผลิต เป็นต้น

Wasi (2002) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการที่สมาชิกในชุมชนมีความสามารถบริหารจัดการในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ และภาวะวิกฤตต่างๆ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากคน ที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้าร่วมคิด ร่วมทำ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ความร่วมมือกันในชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

Buasukkaseem (2011) ได้ให้ความหมายศักยภาพชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วม และมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา หรือร่วมกันพัฒนา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชน โดยสามารถบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ได้ด้วยชุมชนเอง รวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในชุมชนได้

แนวคิดการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุกล่าวว่าเหตุผลของการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ คือ ความสูงอายุเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่สามารถเตรียมการล่วงหน้าได้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเกิดขึ้นจากตัวผู้สูงอายุเองและปัจจัยสภาพแวดล้อม (Department of Older Persons, 2019)

ความต้องการที่จะเกิดขึ้นเมื่อเป็นผู้สูงอายุ คือ การเป็น “ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความพึงพอใจและเป็นไปตามความปรารถนาของตน ประกอบด้วยการมีอายุยืนยาวที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รู้สึกในคุณค่าของการเป็นผู้สูงอายุ มีความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความพึงพอใจในชีวิต มีความอิสระในการใช้ชีวิต อยู่ในที่อยู่

อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร ดังนั้นการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถเตรียมการล่วงหน้าได้อย่างแน่นอน การรู้ก่อน เตรียมการได้ก่อน นำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตเมื่อสูงอายุ

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เป็นการตระหนักรู้ ให้ความสำคัญ และมีแนวทางในการเตรียมการในด้านที่อยู่อาศัยที่มั่นคง แข็งแรง เพื่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมสามารถเข้าถึงบริการสังคมได้อย่างสะดวกสบาย สิ่งที่ต้องรับรู้ในการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีดังนี้

1) ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้ชีวิตกับใคร หรืออยู่ลำพัง อยู่ในบ้านตนเอง หรือสถานบริการของรัฐ เอกชน โดยมีทางเลือกของการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุแต่ละแบบ เช่น อยู่ใกล้ญาติ อยู่ใกล้เพื่อน ไปอยู่วัด ไปอยู่บ้านพักคนชรา

2) ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สามารถติดต่อกับบุตรหลาน ญาติ เพื่อนสนิทได้ง่าย

3) การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน เป็นการจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน บริเวณบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ข้อจำกัดของวัย เพื่อลดอันตรายหรืออุบัติเหตุ การทำให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ง่ายและสะดวกขึ้น การส่งเสริมสุขภาพที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถอาศัยร่วมกันในบ้านได้อย่างมีความสุข

แนวคิดการเสริมสร้างการเรียนรู้

ในงานวิจัยนี้ จะมุ่งเน้นศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดย Promboon and Pornsema (1997) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หนทางที่จะนำไปสู่มิติแห่ง “การศึกษา 100” “การศึกษาตลอดชีวิต” และ “สังคมแห่งการเรียนรู้” โดยการให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายและยืดหยุ่น โดยเหตุผลที่สนับสนุนแนวคิดนี้มีดังนี้

1) ความรู้ และความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ โดยถูกค้นพบใหม่เสมอ ๆ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทุกคนต้องเรียนรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเตรียมสมาชิกของชุมชนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง 3) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูล และการอยู่ร่วมกัน 4) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยลดสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทุกคนได้รับการยอมรับ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันเพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้แบบมี

ส่วนร่วมจะช่วยให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ที่สำคัญกับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สมาชิกได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดีและมีความสุข นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่ง Chotikasathianb (1980) กล่าวว่า การนำวีดิทัศน์มาใช้ในการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ 1) สามารถที่จะนำการสอนของครูซึ่งถูกบันทึกการสอนหรือการสาธิตเอาไว้แล้วนำกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูใหม่ได้ 2) สามารถบันทึกการฉายการสอนเพื่อนำมาสอนนักเรียนได้หลายชั้นโดยไม่ต้องเตรียมการใหม่ 3) การบันทึกการสอนของครูในชั้นเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนแล้วนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อปรับปรุงหรือเปรียบเทียบกับอันจะช่วยให้ได้การสอนที่ดีขึ้น

แนวคิดการมีส่วนร่วม

Thiangtham et al. (2011) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในลักษณะกระบวนการของการพัฒนาว่า เป็นกระบวนการในการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ เช่น การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนานั้น ๆ ซึ่งเป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาจะต้องมีความสอดคล้องกับแบบแผนของชีวิต และวัฒนธรรมชุมชนกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติกระบวนการนั้น คือ การที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการด้วยตัวของประชาชนเอง

Puangngam (2010) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทาง การดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม 5) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ทันที

แนวคิดการจัดตั้งกลุ่ม

Valaisathien et al. (2000) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มว่า เป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ หรือร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตน (และกลุ่มของตน) ประารถ การรวม (หรือรวม) พลังนี้อาจมองได้ 2 นัย คือ 1) รวมพลังเพื่อต่อกร เรียกร้อง ขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก 2) รวมพลังเพื่อดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อการแก้ไขปัญหาของตน

ประเภทของกลุ่ม Boonyarataphan (2006) กล่าวว่า กลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1) กลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งทุกฝ่ายภายในกลุ่มประเภทนี้ค่อนข้างจะมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มีกฎเกณฑ์แบ่งความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน เป็นกลุ่มที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่า มีพิธีกรรมมากกว่าธรรมดาถือหลักการติดต่อกันในทางสังคมเป็นใหญ่หรือพูดง่าย ๆ กลุ่มประเภทนี้จัดตั้งขึ้นมา เพื่อที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งต้องใช้ความชำนาญงานพิเศษเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะและนับเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพมั่นคง ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายของกลุ่มประเภทนี้คือ หน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งมีระเบียบวินัย และสายบังคับบัญชาที่แน่นอน เป็นต้น ในบางครั้งเราเรียกกลุ่มประเภทนี้ว่า กลุ่มทุติยภูมิ อย่างไรก็ตามกลุ่มที่เป็นทางการนี้ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1.1) กลุ่มชนิดถาวร ซึ่งกลุ่มชนิดนี้ เป็นหัวใจสำคัญของสังคมหรือองค์การต่าง ๆ เช่น คณะผู้บริหารชั้นสูง แผนกต่าง ๆ ของห้างร้าน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ชาวบ้าน เป็นต้น 1.2) กลุ่มชนิดชั่วคราว ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาทำงานใดงานหนึ่งในชั่วระยะเวลาอันจำกัด ผลงานสำเร็จ คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งก็หมดภาระหน้าที่แล้วก็เลิกไป เช่น คณะกรรมการจัดงานปีใหม่ หรือ คณะกรรมการจัดงานวัด เป็นต้น 2) กลุ่มไม่เป็นทางการ กลุ่มนี้เกิดขึ้นได้โดยสมาชิกมารวมกันเองตามธรรมชาติ หรือที่เราเรียกว่า กลุ่มธรรมชาตินั่นเอง กลุ่มนี้มีขนาดค่อนข้างเล็กกว่า มีการติดต่อกันแบบเผชิญหน้าหรือการสนิทสนม คั่นเคยกันโดยตรง ตัวอย่างของกลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มเพื่อเล่นกลุ่มสันทนาการ กลุ่มทำงานระหว่างเพื่อนฝูง และครอบครัว เป็นต้น กลุ่มประเภทนี้บางครั้งเรียกกันว่า กลุ่มปฐมภูมิ อย่างไรก็ตาม กลุ่มเหล่านี้พอานเข้าก็อาจจะมีโอกาสพัฒนาไปสู่กลุ่มที่เป็นทางการต่อไปก็ได้

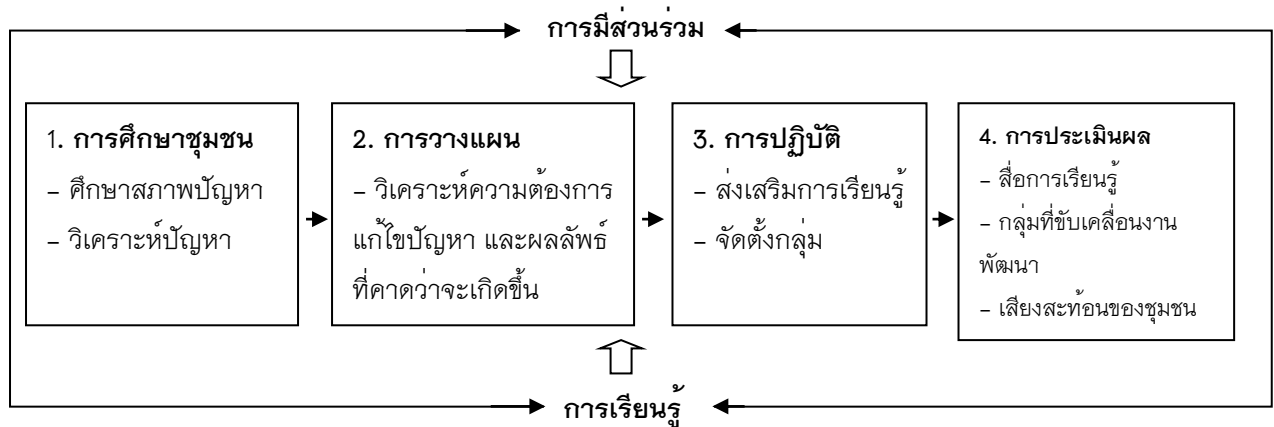
กระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม Valaisathien et al. (2000) ได้อธิบายแนวทางในการทำงานกับกลุ่ม โดยได้จัดแบ่งขั้นตอนในการ สร้างพลังกลุ่มออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ หรือเตรียมความพร้อม การทำงานในขั้นตอนนี้เน้นรวมถึงแต่การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน การสร้างความคุ้นเคย และไว้วางใจ การวิเคราะห์ปัญหาของชาวบ้านรายครัวเรือนอย่างละเอียด พร้อมทั้งการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้อยากจะทำแก้ไขปัญหาของตนโดยตนเอง และเพื่อนมากขึ้น โดยภาพรวมการทำงานขั้นตอนนี้ค่อนข้างเป็นงานด้านงานวิจัยทางสังคม งานสร้างมนุษยสัมพันธ์ และพิสูจน์ความจริงใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ และงานสร้างจิตสำนึก 2) การสร้างกลุ่ม ในขั้นตอนนี้จะเริ่มตั้งแต่การสร้างกลุ่มเรียนรู้ ซึ่งจะเริ่มจากการที่เจ้าหน้าที่ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเตรียมความพร้อมโดยนัยหมายเฉพาะคนที่คาดว่าจะเข้าอยู่ในกลุ่มเรียนรู้ด้วยกันได้เท่านั้น โดยรูปธรรมที่ปรากฏคือ

การประชุมเป็นครั้งคราว (หรือสม่ำเสมอ) โดยที่ในการประชุมแต่ละครั้งจะมีการพูดคุยอย่างมีเนื้อหาสาระ ประโยชน์ที่ได้ก็คือ การที่คนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้เพิ่มไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ และประกอบอาชีพของตนเองได้ ยิ่งไปกว่านั้น ยังก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีที่นำไปสู่การเพิ่มความมั่นใจว่าหากร่วมมือกันช่วยเหลือกันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุก ๆ คนได้ 3) การบำรุงรักษากลุ่ม ขั้นตอนนี้จะเริ่มตั้งแต่การที่กลุ่มกิจกรรมได้เริ่มดำเนินการตามแผนงาน และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ในอันที่จะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งจนสำเร็จ หรือเกือบสำเร็จแล้ว ซึ่งกลุ่มเองอาจจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนมากมาย กลุ่มเองอาจจะมีความต้องการที่จะขยายวัตถุประสงค์ในการทำกลุ่ม เป็นการช่วยเหลือสมาชิกในหลาย ๆ ด้าน

ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนงานพัฒนา เรื่อง การเตรียมความพร้อมในที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนาชุมชน ของ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชุมชน ย่อมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ได้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) พื้นที่วิจัย คือ ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี โดยประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ คนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในตำบลหน้าไม้ กลุ่มตัวอย่าง คือ แกนนำชุมชน สมาชิกในชุมชน ผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ และองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกจากการรับสมัครอาสาสมัครเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ คือ แกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ และองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี คัดจากการเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่สามารถให้ข้อมูลชุมชนเชิงลึกเรื่องผู้สูงวัยในตำบลได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรม และมีความสนใจเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน สมาชิกในชุมชน คัดจากประชากรที่อาศัยในพื้นที่ ทั้งเพศชาย และเพศหญิง ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง สามารถเข้าร่วมกิจกรรม และมีความสนใจเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน ผู้สูงวัยในชุมชน คัดจากเป็นประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหน้าไม้ ทั้งเพศชาย และเพศหญิงซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีสภาพร่างกายสมบูรณ์ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยได้ด้วยความสมัครใจ และมีปัญหาและความต้องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) SWOT Analysis เพื่อค้นหาข้อมูลด้านการดูแลผู้สูงวัยของชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน 2) SOAR Analysis เพื่อค้นหาเป้าหมายและความต้องการของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่ดีที่สุดให้กับผู้สูงวัยในชุมชน 3) แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-Dept interview) ในเรื่องข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงวัย สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน และความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินแบบสัมภาษณ์ เพื่อความถูกต้องของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการหาค่า IOC มาใช้เพื่อวัดหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาสภาพปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และการวิเคราะห์ความต้องการแก้ไขปัญา ผ่านการพูดคุยสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสัมภาษณ์ เรื่อง ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงวัย สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน และความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชน มาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการจัดแยกเป็นหมวดหมู่ แจกแจงความถี่และหาค่าเฉลี่ยของข้อมูล ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดตั้งกลุ่ม ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการเขียนบรรยายพรรณนาความ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลนี้จากการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ในวันศุกร์ที่ 30 สิงหาคม 2567 โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แกนนำชุมชน สมาชิกในชุมชน เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ และองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ จำนวน 20 คน ร่วมกันสะท้อนข้อมูลด้านการดูแลผู้สูงอายุของชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน ผ่านการใช้เครื่องมือ SWOT Analysis โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ด้านการดูแลผู้สูงอายุของชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

S: Strength จุดแข็ง	W: Weak จุดอ่อน
S1 ตำบลหน้าไม้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง จำนวน 170 คน	W1 การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท
S2 แกนนำชุมชน / อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีความเข้มแข็ง เสียสละ และมีความพร้อมที่จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ต้องการเข้ามาส่งเสริมในด้านต่างๆ กับตำบล	W2 สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน ทำให้ช่วงเวลากลางวัน ผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมกับส่วนกลางได้
S3 มีการตรวจคัดกรอง ADL – Activities of Daily Living หรือการดำเนินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ 9 ด้าน แสดงสัญลักษณ์ที่บอกถึงสภาพร่างกาย และระดับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ได้แก่ การมองเห็น, การกลืนปัสสาวะ, การได้ยิน, การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน, ความคิด ความจำภาวะซึมเศร้า (2Q), การเคลื่อนไหว, สุขภาพช่องปากและภาวะขาดสารอาหาร	นอกจากนี้หากเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายใหญ่ขึ้นได้
S4 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายที่อยู่ในระดับไม่ต้องพึ่งพาใคร มีโรคประจำตัว แต่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้	W3 ชุมชนส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ โดยไม่ทราบว่าต้องเตรียมตัวเองอย่างไร หรือที่เตรียมไว้นั้นเพียงพอแล้วหรือไม่
S5 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และมีอาชีพมีงานทำ	
S6 มีชมรมผู้สูงอายุในตำบล ที่ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรม เช่น การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น	

O: opportunity โอกาส

O1 มีหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ อบต.หน้าไม้ และ รพ.สต. หน้าไม้ ที่เข้มแข็ง ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงกลุ่มเปราะบางในตำบล

O2 มีหน่วยงานกองสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ ที่ดูแลเรื่องการสำรวจกลุ่มเปราะบาง กองทุน สวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน

O3 มีหน่วยงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ ดูแลเรื่องการบริจาคสิ่งของต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุในชุมชน

O4 มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ ที่เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลด้านสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน
O5 มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี เข้ามาช่วยเหลือและดูแล เช่น การจัดอบรมการดูแลผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์

O6 มีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ส่งเสริมกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เช่น อาชีพ การดูแลสุขภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยในตำบล

O7 ตำบลหน้าไม้ ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นท้องถิ่นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมียุทธศาสตร์ราชภัฏในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ตำบลในท้องถิ่นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

T: Threat อุปสรรค

T1 การให้ความสำคัญที่น้อยในเรื่องของการให้ความรู้กับประชาชนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพของหน่วยงานท้องถิ่น เห็นได้จากโครงการในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสุขภาพอนามัย สาธารณสุข ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเพียง 1 โครงการ จาก 13 โครงการ ที่จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งแต่เดิมผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายสัมภาษณ์จำนวน 20 คน แต่เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ ดังนั้นในการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้จึงได้เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ในเรื่องข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุ สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล และความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชุมชน โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดแยกเป็นหมวดหมู่ และหาค่าความถี่และหาค่าเฉลี่ยของข้อมูล เพื่อนำไปสู่แนวทางการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงวัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60–69 ปี (ร้อยละ 63.33) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 30) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น ไขมัน ความดัน เบาหวาน (ร้อยละ 96.67)

2) ข้อมูลสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในตำบล พบว่า ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว (ร้อยละ 86.67) ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนชั้นเพียงชั้นเดียว (ร้อยละ 56.67) ส่วนใหญ่ทำขึ้นด้วยวัสดุประเภทปูน (ร้อยละ 40) ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองที่เป็นเจ้าของ (ร้อยละ 60) ส่วนใหญ่ในที่อยู่อาศัยไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย เช่น ราวจับช่วยพยุง (ร้อยละ 66.67)

3) ข้อมูลความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกที่อยู่ร่วมกันจำนวน 2 คน (ร้อยละ 33.33) ส่วนใหญ่สมาชิกที่อยู่ร่วมกันเป็นเพศชาย (ร้อยละ 58.33) ส่วนใหญ่สมาชิกที่อยู่ร่วมกันมีอายุอยู่ในช่วง 61–70 ปี (ร้อยละ 19.44) ส่วนใหญ่ผู้สูงวัยมีสมาชิกในบ้านที่อยู่ดูแล (ร้อยละ 70) ส่วนใหญ่ผู้สูงวัยยังไม่เคยเกิดอุบัติเหตุขึ้นในที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 76.67) จากจำนวนผู้สูงวัยที่เคยเกิดอุบัติเหตุในที่อยู่อาศัย พบว่า เกิดขึ้นในบริเวณหลังบ้าน หน้าบ้าน และห้องน้ำเท่าๆ กัน (ร้อยละ 28.57) ผู้สูงวัยทั้งหมดผ่านระดับสมรรถภาพทางกาย ADL ในระดับไม่เป็นการพึ่งพา (ร้อยละ 100) ส่วนใหญ่ผู้สูงวัยใช้ชีวิตบริเวณห้องนอนเป็นเวลานานที่สุด (ร้อยละ 56.67)

ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกันสะท้อนข้อมูลด้านเป้าหมายและความต้องการของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผ่านการใช้เครื่องมือ SOAR Analysis โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ SOAR Analysis วางแผนเป้าหมายและความต้องการของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

S: Strength จุดแข็ง	O: Opportunity โอกาส
S1 ตำบลหน้าไม้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง จำนวน 170 คน	O1 มีหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ อบต.หน้าไม้ และรพ.สต. หน้าไม้ ที่เข้มแข็ง ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และดูแลผู้สูงวัย รวมถึงกลุ่มเปราะบางในตำบล
S2 แกนนำชุมชน / อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีความเข้มแข็ง เสียสละ และมีความพร้อมที่จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ต้องการเข้ามาส่งเสริมในด้านต่างๆ กับตำบล	O2 มีหน่วยงานกองสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ ที่ดูแลเรื่องการสำรวจกลุ่มเปราะบาง กองทุน สวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงวัยในชุมชน
S3 มีการตรวจคัดกรอง ADL – Activities of Daily Living หรือการดำเนินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงวัย 9 ด้าน แสดงสัญญาณที่บ่งถึงสภาพร่างกาย และระดับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงวัย ได้แก่ การมองเห็น, การกลืนปัสสาวะ, การได้ยิน,	O3 มีหน่วยงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ ดูแลเรื่องการบริจาคสิ่งของต่างๆ ให้กับผู้สูงวัยในชุมชน

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน, ความคิด ความจำภาวะ ซึมเศร้า (2Q), การเคลื่อนไหว, สุขภาพช่องปากและภาวะ ขาดสารอาหาร	04 มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ ที่เป็น หน่วยงานหลักในการดูแลด้านสุขภาพให้กับผู้สูงอายุใน ชุมชน05 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัดปทุมธานี เข้ามาช่วยเหลือและดูแล เช่น การจัดอบรมการดูแลผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณและ อุปกรณ์
S4 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายที่อยู่ในระดับไม่ต้อง พึ่งพาใคร มีโรคประจำตัว แต่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ได้	06 มีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม ราชูปถัมภ์ ส่งเสริมกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เช่น อาชีพ การดูแลสุขภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยในตำบล
S5 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และมีอาชีพมีงานทำ	07 ตำบลหน้าไม้ ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นท้องถิ่น ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม ราชูปถัมภ์ ซึ่งมียุทธศาสตร์ราชภัฏ ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ตำบลในท้องถิ่นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย
S6 มีชมรมผู้สูงอายุในตำบล ที่ดำเนินการขับเคลื่อน กิจกรรม เช่น การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น	
A: Aspiration แร่งบันดาลใจ	R: Result ผลลัพธ์
A1 ต้องการให้ผู้สูงอายุในตำบลมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้าน ความปลอดภัยในที่อยู่อาศัย ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับสภาพแวดล้อม ในที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับตนเอง	R1 ผู้สูงอายุในชุมชนมีองค์ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการปรับ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ให้กับคนในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี โดยการสร้างสื่อการเรียนรู้
ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบวีดิทัศน์และหนังสือคู่มือความปลอดภัยภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อ
เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่อง การเตรียม
ความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุให้กับกลุ่มเป้าหมาย

การสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบวีดิทัศน์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ตระหนักรู้และ
เรียนรู้ถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมาย
สามารถเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้และ
ประสบการณ์ด้านสถาปัตยกรรมร่วมกันออกแบบสื่อวีดิทัศน์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ
1) กำหนดแนวทางการผลิต ได้แก่ การกำหนดเนื้อหา โดยมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักรู้
และเข้าใจถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และการกำหนดรูปแบบ
การนำเสนอ มุ่งเน้นให้เกิดการเข้าใจ และเข้าถึงได้ง่าย จึงจัดทำในรูปแบบสารคดี (Documentary
Program format) โดยเป็นการนำเสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายผสมผสานกับการทำ Graphic
ตกแต่งให้สื่อวีดิทัศน์มีความน่าสนใจมากขึ้น 2) การเขียนบท ผู้วิจัยได้ทำการร่างบทวีดิทัศน์เพื่อ
วางโครงเรื่อง (Plot) โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนเกริ่นนำ (Introduction) เป็นการกล่าวถึงแนวโน้ม

การเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย รวมถึงสถิติการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงวัยขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้รับชมตระหนักรู้ถึงปัญหาประชากรผู้สูงวัยที่กำลังจะเพิ่มขึ้นและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหากไม่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ส่วนของเนื้อเรื่อง (Body) จะเข้าสู่เรื่องการให้ข้อเสนอแนะ เรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ การเตรียมห้องนอน ห้องน้ำ บันได และทางเข้า-ออก ที่เหมาะสมและปลอดภัย และส่วนส่งท้าย (Conclusion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะให้นำองค์ความรู้จากเนื้อเรื่องไปปรับประยุกต์ใช้ให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยดีขึ้น 3) กระบวนการผลิต สื่อวีดิทัศน์เรื่องนี้จะใช้กระบวนการของการถ่ายทำ เช่น การถ่ายทำในสถานที่ต่างๆ หรือ การถ่ายทำในส่วนของผู้ดำเนินรายการ โดยสื่อวีดิทัศน์นี้จะใช้เพียงกระบวนการของการลำดับภาพและเสียงเท่านั้น เนื่องจากเป็นสื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบของสารคดี (Documentary Program format) ที่ใช้เพียงภาพถ่าย Graphic การบันทึกเสียง และการตัดต่อเท่านั้น 4) การตรวจสอบ ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมตรวจสอบและปรับแก้ไขในบางจุดผิดพลาด 5) การเผยแพร่ นี้ ผู้วิจัยได้วางแผนเผยแพร่ผ่านการอบรมให้ความรู้ เรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย

การสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบหนังสือคู่มือ เรื่อง ความปลอดภัยภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายจะนำองค์ความรู้ในคู่มือนี้ไปปรับประยุกต์ใช้กับที่อยู่อาศัยของตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น โดยมีเนื้อหา ดังนี้ 1) สถิติการเกิดอุบัติเหตุภายในบ้านของผู้สูงวัย 2) ขจัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุในบ้านด้วยแนวคิด Universal Design 3) หลักการของแนวคิด Universal Design 4) แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้ปลอดภัย ได้แก่ ทางเข้า-ออก ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องรับแขก และบันได

การอบรมให้ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ให้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ได้จัดขึ้นในวันที่ 6 กันยายน 2567 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ ในการอบรมครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 12 ปี เป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยรายละเอียดของการอบรมมีดังนี้ 1) การแนะนำวัตถุประสงค์ของการอบรม คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ 2) การเผยแพร่องค์ความรู้ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สื่อการเรียนรู้รูปแบบสื่อวีดิทัศน์และหนังสือคู่มือเป็นเครื่องมือ 3) การจัดกิจกรรม workshop เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้ โดยมีอุปกรณ์เพิ่มเติม คือ โมเดลแบบบันไดจำลอง สติกเกอร์แถบสีสะท้อนแสง และสติกเกอร์แถบสีดำ จำลองเป็นแผ่นสะท้อนแสงและแผ่นกันลื่นที่สามารถติดได้ตรงขอบบันไดเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บันได โดยกิจกรรม Workshop นี้จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดกระบวนการคิดว่าต้องติดสติกเกอร์ทั้ง 2 แบบอย่างไรจึงเป็นวิธีที่ถูกต้องตามองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากวิทยากร

การสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มหลังเข้าร่วมการอบรมให้ความรู้ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 3 บันทึกเชิงพรรณนาหลังกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการอบรม

ประเด็นคำถาม	บันทึกพรรณนา
ได้รับความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัย	หลังจากจบการสรุปการอบรมเมื่อเวลาประมาณ 15.30 น. ผู้วิจัยได้สอบถามความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่สะท้อนความรู้สึกลอกออกมาเป็นคนแรก คือ แกนนำของกลุ่ม ที่มีความกระตือรือร้นในการอบรมมากที่สุด “ชอบมากค่ะอาจารย์ เรื่องนี้เป็นเรื่องใกล้ตัวของพวกพี่มากๆ บางเรื่องพี่ก็มองข้ามไป เพราะคิดว่าไม่น่าจะอันตราย แต่พอพี่ได้มาฟังวันนี้ พี่จะได้ไปปรับบ้านให้อันตรายลดน้อยลง” หลังจากนั้น กลุ่มเป้าหมายคนอื่นๆ จึงได้สะท้อนความรู้ของตัวเองออกมา “สนุกมากค่ะอาจารย์ ท่านวิทยากรก็เก่งมาก อธิบายเรื่องยากๆ ให้พวกป้าเข้าใจได้ง่าย ป้าว่าจะเอาข้อมูลในหนังสือนี้ไปคุยกับพ่อบ้านให้ปรับบ้านในส่วนที่เราทำได้ด้วยค่ะ” และ
วิทยากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการส่งเสริมความรู้	“ป้าชอบตอนให้ติดสติ๊กเกอร์ในแบบบันไดจำลองมากค่ะ เหมือนป้าได้ทดลองทำก่อนจะไปทำจริงในบ้านของตัวเองเลย ตอนทำจะได้ไม่ติดผิดค่ะ” หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามถึงความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อวีดิทัศน์ และหนังสือคู่มือ จึงได้รับเสียงตอบรับกลับมาว่า “ป้าชอบหนังสือคู่มือของอาจารย์ค่ะ เนื้อหาอธิบายไว้อย่างละเอียด เช่น พวกราวจับในห้องน้ำ ในหนังสือบอกไว้ละเอียดว่ามีกี่แบบบ้าง และแต่ละแบบควรติดตั้งส่วนไหนของห้องน้ำ” ส่วนกลุ่มเป้าหมายอีกท่าน กล่าวว่า
สื่อการเรียนรู้มีคุณภาพ	“ส่วนป้าชอบตัวคลิปวิดีโอค่ะ มันเข้าใจง่ายดีค่ะ ฟังที่เค้าพูดให้เราฟังง่ายกว่าอ่านค่ะ ตาป้ามองไม่ค่อยเห็นตัวหนังสือแล้ว”
สามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้	

ภาพที่ 2 การอบรมให้ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย

วัตถุประสงค์ที่ 3 การจัดตั้งกลุ่มการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2567 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ แกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ (รพ.สต.หน้าไม้) องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ (อบต.หน้าไม้) และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการประชุมมีการระดมความคิดเห็นร่วมกันจากตัวแทนทั้ง 4 ภาคส่วน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่ม และวางแผนทิศทางในการขับเคลื่อนกลุ่ม โดยกลุ่มที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ เป็นประเภทกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ คือ นำองค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ มาถ่ายทอดให้กับคนในตำบลเพื่อเกิดการเรียนรู้ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงวัยในชุมชน เช่น การส่งเสริมความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ มีบทบาทในการดูแลผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ โดยมุ่งเน้นเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงวัย ทั้งนี้ยังเป็นแกนหลักสำคัญในการประสานงานกับแกนนำชุมชน และ 4) แกนนำชุมชน ในโครงการวิจัยนี้ คือกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ มีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานและสมาชิกในชุมชน เพื่อนัดหมาย ชี้แจง และเป็นตัวแทนสร้างความเข้าใจ อีกทั้งทำหน้าที่เป็นผู้นำเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน

ทั้งนี้รายละเอียดของการจัดตั้งกลุ่ม มีดังนี้ 1) การเตรียมการ ผู้วิจัยได้นำเสนอจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และการดำเนินงานในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ให้กับตัวแทนทั้ง 4 ภาคส่วนรับทราบข้อมูล เพื่อร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ต่อไป 2) การสร้างกลุ่ม ทุกภาคส่วนในที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันที่จะจัดตั้งกลุ่ม จึงได้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มไว้ว่า เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน

ที่เข้าสู่วัยสูงอายุให้เตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีคุณภาพ ส่วนเป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้ แบ่งเป็นเป้าหมายในระยะสั้น และเป้าหมายในระยะยาว เนื่องจากกลุ่มเพิ่งจัดตั้งขึ้น และการขับเคลื่อนงานอาจทำได้เพียงกิจกรรมเล็กๆ เนื่องจากช่วงเวลาของโครงการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการเขียนแผนงบประมาณประจำปีของหน่วยงานในท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือโครงการใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณสนับสนุนจำนวนมากได้ กลุ่มจึงกำหนดเป้าหมายระยะสั้นไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้กับคนในชุมชนให้มากที่สุด และ 2) สร้างการรับรู้ต่อหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐภายนอก ถึงเป้าหมายของการขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ให้ได้มากที่สุด ส่วนเป้าหมายระยะยาวจะสามารถดำเนินการได้ในแผนงบประมาณปี 2569 นั้น กลุ่มได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าต้องการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในตำบลที่เป็นกลุ่มของผู้มีรายได้น้อย และยังขาดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือสร้างบ้านที่มั่นคง โดยจัดทำแผนพัฒนาและประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่สามารถเข้าช่วยเหลือสร้างบ้าน “พอเพียง” ให้กลุ่มผู้สูงอายุตามเงื่อนไขที่หน่วยงานกำหนดไว้

การประเมินผลและคืนข้อมูลผลการดำเนินโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานสรุปผลการวิจัย เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลและผลลัพธ์ของการวิจัยที่เกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับใช้ และต่อยอดองค์ความรู้ใหม่เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป มีรายละเอียดดังนี้ 1) หน่วยงานในท้องถิ่นได้รับชุดข้อมูล จากการที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลชุมชน เรื่อง ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุในตำบล ข้อมูลด้านสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล และข้อมูลความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล 2) เกิดข้อมูลผ่านการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จนนำไปสู่การวางแผนเป้าหมายเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล 3) เกิดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ได้ง่าย และสื่อหนังสือคู่มือ ที่มีรายละเอียดชัดเจนเพื่อการนำไปสู่ปรับประยุกต์ใช้ 4) คนในชุมชนได้รับองค์ความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่มีคุณค่า และมีความปลอดภัยมากขึ้น 5) เกิดกลุ่มอย่างเป็นทางการที่ขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในตำบล โดยมีหน่วยงานภายในท้องถิ่นและภายนอกทำงานร่วมกัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหน้าไม้ แกนนำชุมชน (อสม.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 6) กลุ่มที่เกิดขึ้นได้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแบบบทบาทหน้าที่การทำงาน รวมถึงได้มีการขับเคลื่อนงานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้จนสำเร็จแล้ว 7) กลุ่มเกิดแผนงานพัฒนาในอนาคตที่ตั้งเป้าหมายจะขับเคลื่อนร่วมกัน คือ ประสานงานกับภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น เพื่อขยายโอกาสให้กับผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุให้ได้มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

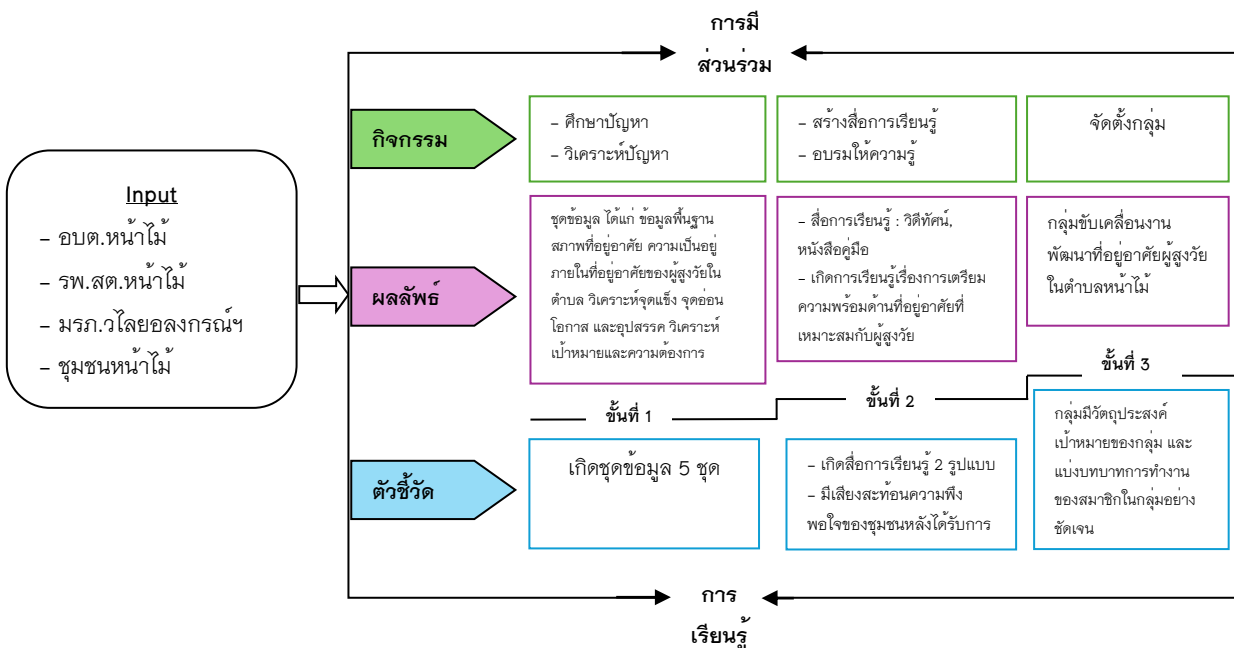
จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของชุมชน คือ คนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ โดยไม่ทราบว่าต้องเตรียมตัวเองอย่างไร หรือที่เตรียมไว้นั้นเพียงพอแล้วหรือไม่ เช่นเดียวกับ Prasomtong (2015) ที่ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลท่าโพ จังหวัดอุทัยธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลท่าโพ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลท่าโพ ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้วิธีดำเนินงานวิจัยโดยทำการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับเทคนิค Appreciation-Influence-Control (A-I-C) นำมากำหนดกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ TOWS Matrix ผลการศึกษพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลท่าโพ พบว่า สมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมดขาดความรู้ เรื่อง กฎและระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจน บทบาทหน้าที่ที่ควรรู้และพึงรับทราบ ขาดการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและเยาวชน ขาดการสร้างแรงจูงใจให้แก่สมาชิกถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ ขาดการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ สมาชิกยังขาดการช่วยกันแสดงความคิดเห็น ขาดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมเพิ่มขึ้น สมาชิกบางคนไม่ค่อยเข้าร่วมการประชุม ขาดการชักนำให้กลุ่มเยาวชนเห็นคุณค่าของการออมเงินเพื่อเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้น ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมให้กรรมการและสมาชิกไปศึกษาดูงานในสถานที่อื่นๆ สมาชิกบางคนยังขาดวินัยในการส่งเงินกู้ยืมในระยะเวลาที่กำหนด และเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วม

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยให้กับคนในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการผลิตสื่อการเรียนรู้ คือ สื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงวัยได้อย่างง่าย โดยจัดทำในรูปแบบสารคดี (Documentary Program format) ตรงกันแนวคิดของ Kedburoom (1987) ที่กล่าวว่า สื่อวีดิทัศน์สามารถนำมาใช้เพื่อการศึกษาได้ คือ 1) ใช้สอนเนื้อหาตามหลักสูตร โดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชา มาเป็นผู้สอนทำให้ได้รายการที่มีคุณภาพ 2) ใช้ในการแสดงการสาธิตการทำสิ่งของต่างๆ ซึ่งในการถ่ายทอดสามารถนำเสนอในสิ่งที่ผู้ชมควรได้ดูได้ชมเป็นอย่างดี เช่น ภาพย่อยขยาย ทำให้ง่ายต่อการ

เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้ 3) ใช้ในการสอนซึ่งอาจจะเป็นรายการเสริมบทเรียนหรือเป็นรายการเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

และจากวัตถุประสงค์ข้อสุดท้าย เพื่อจัดตั้งกลุ่มการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยร่วมกันหน่วยงานท้องถิ่นและคนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่มที่เป็นทางการเพื่อขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยในชุมชนตำบลหน้าไม้ โดยมีวัตถุประสงค์ในระยะแรกเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยให้กับคนในตำบลหน้าไม้ได้เรียนรู้และรับรู้ให้มากที่สุด และในระยะถัดไปได้วางเป้าหมายไว้ คือ ต้องการให้ความช่วยเหลือผู้สูงวัยในตำบลที่เป็นกลุ่มของผู้มีรายได้น้อย และยังขาดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือสร้างบ้านที่มั่นคง โดยจัดทำแผนพัฒนาและประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Chaikhan et al. (2022) ศึกษาการพัฒนาชุมชนในการเตรียมความพร้อมที่อยู่อาศัยเพื่อการรองรับสังคมสูงวัย ตำบลบึงหวาย อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่า การจัดตั้งกลุ่มช่างชุมชนจิตอาสาเพื่อปรับสภาพที่อยู่อาศัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่มีความสนใจเป็นจิตอาสาผ่านกิจกรรมประชาคมและประชุมกลุ่มย่อยของทุกหมู่บ้าน ทำให้ได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อสม. และช่างก่อสร้าง จัดตั้งเป็น “กลุ่มช่างชุมชนตำบลบึงหวาย”

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 3 กระบวนการพัฒนาศักยภาพในการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีกระบวนการในการพัฒนา 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา เป้าหมาย และความต้องการของชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการมุ่งเน้นเพิ่มเติมองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในชุมชน จึงได้ดำเนินการสร้างสื่อการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้รูปแบบวีดิทัศน์ และสื่อการเรียนรู้รูปแบบหนังสือคู่มือ และได้นำสื่อการเรียนรู้มาเผยแพร่ให้การอบรมให้ความรู้ควบคู่ไปกับการให้ความรู้โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ 3) การจัดตั้งกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในชุมชน โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และได้แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกได้ขับเคลื่อนงานต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุ ข้อมูลสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล และข้อมูลความเป็นอยู่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบล ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เช่น ข้อมูลการมีโรคประจำตัว ข้อมูลการอยู่อาศัยในบ้านเพียงลำพัง ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุในที่อยู่อาศัยจนก่อให้เกิดการบาดเจ็บ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการไปวิเคราะห์และต่อยอดเป็นแผนพัฒนาเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ได้จัดทำสื่อการเรียนรู้ และจัดการอบรมให้ความรู้ ซึ่งสื่อการเรียนรู้มี 2 รูปแบบ คือ สื่อวีดิทัศน์ และหนังสือคู่มือ ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งมอบให้กับชุมชนแล้ว ดังนั้น หน่วยงานท้องถิ่นควรนำสื่อทั้ง 2 รูปแบบนี้ เป็นต้นแบบให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุได้เข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า กลุ่มที่จัดตั้งสำหรับขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลหน้าไม้ ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในระยะยาวของกลุ่มไว้เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่พิการได้น้อย ดังนั้น หน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำแผนพัฒนาที่รองรับการดูแลผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัยให้เกิดความมั่นคง และลดการเหลื่อมล้ำในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผลลัพธ์เกิดขึ้นกับคนในตำบลหน้าไม้ คือ ได้รับองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดกลุ่มที่พร้อมขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดังนั้นงานวิจัยนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้สูงอายุ โดยในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยตามเป้าหมายของกลุ่มการขับเคลื่อนเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่การวิจัยครั้งนี้ได้จัดตั้งไว้

References

- Boonyarataphan, P. (2006). *Community empowerment by the process of community development* (2nd ed.). Love and Lip Press.
- Buasukkasem, S. (2011). *Development patterns of the sub-district (Tambon) council's roles in empowering the community: the case study of Nongpradoo sub-district, Laokwan district, Kanchanaburi province*[Master's thesis, Thammasat University].
- Chaikhan, S., Junsiri, S., Nganchamung, T., & Tabtimhin, S. (2022). Community development of housing preparation activities for aging society in Bungwai sub-district, Warin Chamrab district, Ubon Ratchathani province. *Built Environment Inquiry Journal (BEI): Faculty of Architecture, Khon Kaen University*, 21(1), 55–68. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/view/251319>
- Chotikasathian, K. (1980). *Using technology in classroom teaching*. Faculty of Education, Srinakharinwirot University.
- Department of Older Persons. (2019). *Acquire knowledge and get ready before being the elderly*. Amarin Printing and Publishing.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (2022). *Situation of the Thai older persons 2021*. Amarin Printing and Publishing.
- Jarutat, T. (2015). *Universal design guidebook* (2nd ed.). Thep Phen Vanish Printing.
- Kedburoom, S. (1987). *Opinions and Needs for the video programs on the vocational education of the provincial nonformal education centers*[Master's thesis, Srinakharinwirot University].
- National Statistical Office. (2022). *The 2021 survey of the older persons in Thailand*. n.p.

- Phongphit, S. (2005). *Conceptual framework: from master plan to community Enterprise*. Wisdom Force.
- Phongphit, S. (2010). *100 essential words*. Wisdom Force
- Prasomtong, N. (2015). The participatory action research for development of the potential administration of community for product group Tambon Thapho, Uthaitani, *Journal of Graduate School of Commerce–Burapha Review*, 10(2), 11–24. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/GSC/article/view/52144>
- Promboon, S., & Pornsema, O. (1997). Participatory learning. *Journal of Education Studies*, 26(1), 23–34. DOI:10.58837/CHULA.EDUCU.26.1.3
- Puangngam, K. (2010). *Community and local self–governance*. Borptit Printing.
- Thiangtham, V. Lagampan, S. & Paowattana, A., (2011). *Community capacity building: concept and applications*. Danex Inter corporation.
- Valaisathien, P., Phra Maha Sunit Aob–aun, Wiset, S., Benjasup, C., & Hasonnaree, C. (2000). *Process and working techniques of community developer*. The Thailand Research Fund (TRF).
- Wasi, P. (2002). *Dignity of humanity and Creative potential*. Moh–Chao–Ban.